

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی
د استراتژیکو او سیمه ییزو خبرنو مرکز

تحلیله هفته

شماره: 57 (از 21 الی 28 جدی 1392 ه ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته وار است که توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می گردد تا نهادهای سیاست گذار از آن استفاده نمایند.

آنچه درین نشریه می خوانید:

1 – اقتصاد و روابط اقتصادی افغانستان نیازمند برنامه های جامع است!

- استاد سیف الدین سیحون گفت: "ما هفت یا هشت بندر رسمی داریم و در حدود 90 بندر غیرقانونی داریم، وقتیکه بنادر غیرقانونی را به بنادر قانونی تبدیل نماییم، عواید دولت افزایش می یابد و به رسمیت بخشیدن اقتصاد نیز کمک می کند، اگر این بنادر نباشند، مردم ما نیازمند هستند و حق دارند که بالاخره از یک جایی نیازهای خود را تأمین کنند؛ به همین دلیل هنوز هم متأسفانه تجارت غیرقانونی در افغانستان وجود دارد."

2 – افغانستان، پاکستان او 2014

- 2014 کال د افغانستان لپاره د سياسي انتقال، اقتصادي انتقال او بلاخره د امنيتي انتقال د خپلولو ارزښتناک پراونه تکميلوي؛ خو د پاکستان لپاره هم د خپلې بهرنۍ پاليسۍ د بدلون، د اقتصادي ټيکاو په لوري د نوي گام پورته کولو، د افغاني طالبانو او پاکستاني طالبانو ترمنځ د يوه ښکاره تفاوت رامنځته کولو او بلاخره په افغانستان کې د خپل ستراتېژيک عمق د ساتنې په اړه، د خپلو تگلارو د بياکتني فرصت برابرې.

3 – تلاشهای جديد صلح يا پذيرفته شدن پيش شرط های حامد کرزی برای امضای پیمان امنیتی!

- روزنامه پاکستانی نوای وقت در جریان گزارشهای اش، از دید و وادیدهای سعود الفیصل در اسلام آباد، از قول اعزاز احمد چوهدری معاون وزیر خارجه پاکستان نوشت که سعود الفیصل ضمن صحبتهای خود با مقامات پاکستانی، از آن مقامات تقاضا نموده است تا در زمینه گشوده شدن یک دفتر برای طالبان افغانی جهت گفتگوهای صلح، با عربستان سعودی همکاری نمایند.

4 – افغان - سعودي دوه اړخيزې اړيکې او پرافغان سوله يي اغېز

- په ټول کې کله چې د سولې خبره يادېږي، نو ورسره د ترکيې او سعودي عربستان په څېر هېوادونو نوم هم د دې لپاره په دې منځ کې گرځي راگرځي، چې د افغان حکومت له نظره دوی کولای شي، د افغان واکمن او مخالف لوري ترمنځ د منځگړي رول ولوبولی شي؛ ځکه نو غواړم چې دلته د افغانستان او سعودي پر دوه اړخيزو اړيکو او د سولې پر بهير يې د اغېز په اړه څو کرښې وکارم.

بخش اقتصادی:

اقتصاد و روابط اقتصادی افغانستان نیازمند برنامه‌های جامع است!

حکمت الله خیلاند

در سال‌های اخیر برای رشد اقتصاد افغانستان زمینه‌هایی مساعد گردیده بود و با استفاده از فرصت‌های مختلف می‌توانستیم اقتصاد خود را تقویت نماییم، اما به دلیل نبود برنامه‌های مؤثر و بنیادی اقتصادی، آنچنان که باید، نتوانستیم از فرصت‌ها منفعت ببریم.

آگاهان اقتصادی به این باور هستند که در زمینه اقتصاد افغانستان دولتمردان کشور در بیش از یک دهه گذشته، فلسفه اقتصادی را در برنامه‌های خود نداشتند و کارهای بنیادی را، در این عرصه انجام ندادند. در روابط اقتصادی افغانستان و پاکستان، سرمایه‌گذاری‌ها و کمک‌های جامعه جهانی که بر وضعیت اقتصادی کشور تأثیرگذار بوده، برخورد سطحی صورت گرفته و در نهایت امر همیشه بر سخنان شعارمانند اکتفاء شده است.

در این روزها از سوی مقامات پاکستانی فیصله‌های در مورد تجارت و ترانزیت با افغانستان صورت گرفته که بر بنیاد آن، پس از 17 ماه مارچ سال 2014 میلادی، داد و ستد تجارتي با افغانستان به دالر امریکایی شود و همچنان تجارت با افغانستان، از طریق بندر غلام خان که در وزیرستان شمالی در امتداد سرحد با افغانستان موقعیت دارد، افزایش یابد.

تاجران افغان در مورد اینکه پس از این باید داد و ستد تجارتي با افغانستان به دالر شود، می‌گویند که در این تصمیم عجله صورت گرفته و در این زمینه می‌بایست با تاجران و همچنان حکومت افغانستان مشوره می‌شد؛ ولی در مورد فیصله افزایش تجارت از طریق بندر غلام خان، هرچند به گفته آنان هر دو طرف مرز مشکلات امنیتی خود را دارد، اما از این اقدام استقبال می‌نمایند.

استاد سیف الدین سیحون، استاد پوهنځی اقتصاد پوهنتون کابل و کارشناس مسائل اقتصادی در مصاحبه اختصاصی با مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی، افزایش تجارت میان افغانستان و پاکستان از راه بندر غلام خان را در وضعیت اقتصادی افغانستان مؤثر می‌داند و می‌گوید که این گام در کاهش مصارف تمام شد کالاها مهم است.

آقای سیحون می‌افزاید: "اگر ما بنادر رسمی را که در نوار مرزی خط دیورند قرار دارند توسعه بدهیم، در زمینه اقتصاد ما بسیار مهم است، مخصوصاً بندر غلام خان که از طریق آن می‌توانیم از مناطق مختلف مانند وزیرستان، به سرعت کالاهای تجارتي را وارد خوست نموده و از آنجا بدون بالا بردن مصارف انتقالی، ترانزیتی و ترانسپورتي نقل و انتقال پیدا کند."

وی اظهار داشت که همچنان این اقدام، قانونمند ساختن تجارت و ترانزیت را تضمین می‌کند و دسترسی آسان به مواد اولیه و ضرورت‌های انتقالی یا وارداتی را به شهروندان تأمین می‌کند و نهایتاً در گسترش تجارت قانونی و قانونمند ساختن روابط تجارتي بین افغانستان و پاکستان کمک می‌کند؛ و شاید هم در مسائل امنیتی افغانستان تأثیرگذار باشد.

وی اما می‌گوید که مشکلات و دشواری‌هایی نیز در این بندر وجود دارد و در کنار چالش‌های امنیتی تأسیسات بندری آن کامل نیست، شاید سیستم گمرکی فعال نداشته باشد. بناءً تأسیسات و زمینه‌های لازم زیرساختی را باید در این بندر مطابق بندرهای دیگر عیار نمود تا این بندر معیاری شود و نیاز به طی کردن راه تورخم، چمن و راه‌های دور و دراز دیگر نباشد.

آقای سیحون گفت: "ما هفت یا هشت بندر رسمی داریم و در حدود 90 بندر غیرقانونی داریم، وقتیکه بنادر غیر قانونی را به بنادر قانونی تبدیل نماییم، عواید دولت افزایش می‌یابد و به رسمیت بخشیدن اقتصاد نیز کمک می‌کند، اگر این بنادر نباشند، مردم ما نیازمند هستند و حق دارند که بالاخره از یک جایی نیازهای خود را تأمین کنند؛ به همین دلیل هنوز هم متأسفانه تجارت غیرقانونی در افغانستان وجود دارد."

استاد سیحون در مورد اینکه پس از 17 ماه مارچ باید داد و ستد تجارتي با افغانستان به دالر امریکایی گردد، و این کار چه تأثیراتی در روند تجارتي افغانستان خواهد داشت و منفعت آن به کدام کشور می‌رسد، می‌گوید: "اگر داد و ستد تجارتي با پاکستان به دالر صورت بگیرد، تا اندازه‌ای شاید ثبات داشته باشد و

از تبادله چند نرخى جلوگیری صورت بگیرد؛ ولى مشکلاتى نیز با خود دارد، چون اگر کالاها در داخل یک بار به دالر به فروش مى‌رسند و باز به افغانى به فروش مى‌رسند، تبادله چند باره‌گى بر مردم ما تحميل مى‌شود و همان کالاها را، برای مردم گران‌تر مى‌سازد."

او اظهار داشت که "متأسفانه ما وارد کننده هستیم، زیان مى‌بینیم و به دلیل اینکه پاکستان صادر کننده است به نفع آن کشور است، زیانى که افغانستان مى‌بیند از این بابت خواهد بود که تا اندازه‌ای نرخ طلا و اسعار، بالخصوص نرخ دالر در برابر پول افغانى بلند مى‌رود که برای واردات ما بسیار زیان‌بار است."

از سوى دیگر در مورد اینکه اکنون معامله‌های کلان تجارى در داخل افغانستان نیز به دالر است و اینکه اگر معاملات بزرگ تجارى به افغانى مبدل گردد، به اقتصاد و ثبات اقتصادى افغانستان چه تأثیر خواهد داشت؟ استاد سیحون مى‌گوید: "در داخل افغانستان تبادله به دالر غیرقانونى مى‌باشد و وقتیکه تبادله کالاها به دالر صورت مى‌گیرد، تقاضای دالر بیشتر مى‌گردد و قیمت آن بلند مى‌رود که بالاخره ما اجناس را به قیمت بلند وارد مى‌کنیم و از جانب دیگر وقتى افغانى را به دالر تبدیل مى‌نماییم، در این خرید و فروش دالر دو مرتبه وارد صحنه اقتصادى مى‌شود که باعث فرار اسعار و قیمت شدن نرخ دالر مى‌شود و بالاخره پول ما ارزش خود را از دست مى‌دهد و ما دچار یک تورم وارداتى که از طریق کشور همسایه به کشور ما وارد مى‌گردد، مى‌شویم و در نهایت باعث ناتوانى پول ملی ما مى‌گردد."

وى خاطر نشان ساخت که چون افغانستان صادرات ندارد، بیشتر اجناس و کالاها را وارد مى‌کند مجبور است که مطابق نیازمندی، به فشار اقتصادى کشورهای دیگر تن بدهد.

در همین حال، در این روزها اداره حمایت از سرمایه‌گذارى در افغانستان (آیسا) در گزارش خود از افزایش 25 فیصد میزان سرمایه‌گذارى در سال 2013 خبر داد؛ در حالی که به گفته شماری از تاجران افغان، موضوع امضای پیمان امنیتی و تشویش‌های مردم در مورد سال 2014 باعث کاهش میزان سرمایه‌گذارى گردیده است.

استاد سیف الدین سیحون در مورد اینکه این گزارش آیسا تا چه حد با واقعیت‌های موجود همخوانى دارد گفت: "اولاً آنها باید ارقام خود را بگویند که در کجا افزایش یافته است، شاید قراردادهای که در زمینه منابع طبیعى افغانستان صورت گرفته، یک مقدار فیصدى سرمایه‌گذارى را بالا ببرند، ولى این در واقع سرمایه‌گذارى عملى و واقعى نیست، در معادن افغانستان بعضى از منابع داخلی سرمایه‌گذارى کردند که

این سرمایه‌گذاری‌ها هم بسیار سودآور و بیشتر به نفع افغانستان نیست و بالعکس به نفع مافیای مثلاً مافیای مواد معدنی افغانستان است که آنرا غارت می‌کنند.

وی افزود: "من با ادعای آيسا موافق نیستم، سرمایه‌گذاری ما کاهش نشان می‌دهد، اما آيسا در این مسائل همیشه اظهار نظر خوشبینانه می‌کنند که با واقعیت اقتصادی افغانستان و واقعیت جامعه ما فعلاً همخوانی ندارد."

آقای سیحون همچنان می‌گوید که تبلیغات منفی در مورد سال 2014 نیز تأثیراتی بر سرمایه‌گذاری‌ها داشته است که از فرار سرمایه گرفته تا بی‌اعتمادی نسبت به آینده، از اثر آن رونما گردیده است.

موضوع دیگری نبود برنامه‌های فقرزدایی در کشور است که با گذشت چند سال با وجود کمک‌های جامعه جهانی و فرصت‌های دیگر، در این عرصه کاری سودآوری انجام نگردیده است.

وزارت مالیه چند روز پیش به ارزش 50 میلیون دالر یک قرارداد را با بانک جهانی امضا کرده و می‌گوید که در کاهش میزان فقر در کشور مفید خواهد بود.

استاد سیحون می‌گوید: "در فلسفه اقتصادی دولت و در نگاه سیاست‌های کلان اقتصادی، پنجاه میلیون دالر پولی نیست که کشور بتواند مبارزه با فقرزدایی را با آن آغاز کند، اصلاً آنها فلسفه اقتصادی و در کل مبارزه علیه فقرزدایی و مبارزه علیه بی‌کاری یا تأمینات اجتماعی را در برنامه‌های خود نداشتند، فقرزدایی یک برنامه جامع و کامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است و تمام وزارت خانه‌ها باید در کل یک برنامه فقرزدایی داشته باشند که چنین برنامه را افغانستان تاکنون ندارد و از این به بعد هم معتقد نیستم که داشته باشد."

سياسي:

افغانستان، پاکستان او 2014

ډاکټر فيض محمد ځلاند، د سياسي او د سيمې د چارو شنونکی

افغانستان او پاکستان يو ځل بيا د تاريخ داسې پړاو ته داخل شوي، چې کولای شي د يو بل پر وړاندې دوستی او يا هم دښمنی، له سره تعريف خپل کړي. دا دواړه هېوادونه کولای شي يو د بل راتلونکې، په گډې همکاري سره سم لوري ته برابره کړي او يا هم د يو بل پر وړاندې د نه همکاري د عمل په ترسره کولو، لويې ستونزې را ولاړې کړي.

2014 کال د افغانستان لپاره د سياسي انتقال، اقتصادي انتقال او ابلخره د امنيتي انتقال د خپلولو ارزښتناک پړاونه تکميلوي؛ خو د پاکستان لپاره هم د خپلې بهرنۍ پالیسۍ د بدلون، د اقتصادي ټيکاو په لوري د نوي کام پورته کولو، د افغاني طالبانو او پاکستاني طالبانو تر منځ د يو ښکاره تفاوت د رامنځته کولو او بلاخره په افغانستان کې د خپل ستراتيژيک عمق د ساتنې په اړه د خپلو تگلارو د بياکتني فرصت برابرېږي.

2014 کال د افغانستان لپاره ډېر مهم مسؤوليتونه له ځان سره لري، چې تر ټولو مهم يې د ټاکنو له لارې د واک انتقال دی. د ټاکنو ترسره کول د افغانستان د اوږدمهال ثبات او ټيکاو لپاره تر ټولو زيات ارزښتناک کام دی، چې بايد په خپل وخت او په شفافه توگه ترسره شي. د واک انتقال کولای شي له ځان سره ډېر نوي بدلونونه ولري، چې يو هم د پاکستان په اړه د افغانستان د سيمه ييز سياست له سره کتنه ده. د دې تر څنگ له دې لارې نوی افغان حکومت کولای شي، له پاکستان سره د سولې د خبرو اترو په اړه د افغان حکومت د مېکانيزم د نوي کولو په اړه فکر ته زمينه برابره کړي او بلاخره همدا نوی حکومت کولای شي، د امنيتي انتقال د تکميلولو مسؤوليت ته غاړه کېږدي.

پاکستان د افغانستان په ټيکاو کې له هر بل هېواد څخه ډېر مهم کردار لوبولی شي؛ ځکه چې پاکستان د افغانستان د نامنی تر ټولو ستر لامل گڼل کېږي. پاکستان د طالب جنګياليو د پټنځايونو، روزنيزو مراکزو او بلاخره د تمويل او تجهيز لپاره کافي ډېرې زمينې برابرې کړې، چې کولای شي د دغو مهمو غوراويو په له منځه وړلو، له افغان حکومت سره د طالب جنګياليو د سوې او گډ حکومت لپاره زمينه برابره کړي. په تېره څه دپاسه يوه لسيزه کې، پاکستان د "فارود پالیسی" له مخې طالب جنګيالي د خپل ستراتېژیک عمق د ترلاسه کولو لپاره استعمال کړي، چې له دې لارې يې وکولای شوای ناتو، امريکا او بلاخره افغان حکومت ته لويې ستونزې را ولاري کړي. طالب جنګياليو په تېره څه دپاسه يوه لسيزه کې د افغانستان په گڼو ناامنه سيمو کې د موازي حکومت د لرلو دعوه کړې، په لويو ښارونو کې يې د ناامنيو له لارې د افغان حکومت مشروعيت تر سوال لاندې راوستی دی. خو د دې ټولو لاسته راوړنو تر څنګ، پاکستان په کور دننه هم له گڼو او لويو ستونزو سره مخ شوی دی. پاکستان په تېره څه دپاسه يوه لسيزه کې، د پاکستاني طالبانو تر نامه لاندې له يوه نوي امنيتي گواښ سره لاس او گرېوان دی، د بلوڅو بېلتون پالو جگړه لا زياته گرمه شوې او بلاخره د انرژي د کمبوت له امله له ستر اقتصادي ناوړين سره مخ کېږي، چې دا لاملونه خپله د پاکستان د ثبات او پرمختګ لپاره لوی گواښونه رامنځته کوي.

پاکستان له خپل جوړښت څخه را په دې خوا، افراطيت د خپلې بهرنۍ پالیسی د وسيلې په توګه استعمال کړی، له همدې لارې يې د کشمير جگړه توده ساتلې او بلاخره يې د سرې جگړې پایلې د امريکا په ګټه، د همدې وسيلې په استعمال ترسره کړه. خو په دا ورسټيو کې يې له دې وسيلې څخه د خپل نژدې ستراتېژیک ملاتړي امريکا او بلاخره د افغان حکومت د را پرځولو لپاره کار واخېست.

2014 کال کولای شي د پاکستان او افغانستان ترمنځ د کرکېچن حالت د پای کال واوسېږي، په دې غوراوي کې دواړو هېوادونو ته په کار ده، چې خپلې کډې کټې او تاوانونه تعريف کړي. پاکستان دې د خپل ستراتېژیک عمق د ترلاسه کولو لپاره له ملکي لارو کار واخلي، له هندوستان سره دې خپل متضاد سياست په افغانستان کې په مثبت رقابت ترسره کړي او بلاخره د افراطيت د خپراوي سرچينې دې وچې کړي. افغان حکومت هم بايد د سوې د خبرو د ترسره کولو لپاره يو عملي مېکانېزم خپل کړي، له طالب جنګياليو سره دې خپله جگړه او سوله په افغاني ارزښتونو او ګټو تعريف کړي او بلاخره د يوه بريالي سيمه ييز سياست په خپلولو سره، افغان حکومت کولای شي د پاکستان او هندوستان متضاد سياستونه سره رالڼد کړي او په سوله او ټيکاو کې دې د دواړو هېوادونو ګټو ته احترام وکړي.

بخش صلح و تفاهم:

تلاش‌های جدید صلح یا پذیرفته شدن پیش شرط‌های حامد کرزی برای امضای پیمان امنیتی!

احمد ضیاء رحیمزی، تحلیلگر مسائل سیاسی

هفته پیش در حالیکه شهزاده سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان سعودی، ضمن یک سفر رسمی به اسلام آباد پایتخت پاکستان آمد، تحلیلگران و رسانه‌ها هرکدام از دیدگاه خود به شرح و بسط این سفر پرداختند و هرکس نظری ارائه کرد که هدف اساسی این سفر، با توجه به شرایط بحرانی منطقه و کشمکش‌های به میان آمده بین ارگ کابل و قصر سفید واشنگتن روی امضای پیمان امنیتی، چه بوده و شهزاده سعود الفیصل کدامین اهداف را از این سفر خویش دنبال می‌کرد؟

هرچند شورای عالی صلح افغانستان، قبل از انجام شدن این سفر و زمانیکه این سفر بار نخست از رسانه‌ها اعلام شد، اظهار داشت که این سفر در راستای تقویت پروسه صلح افغانستان حایز اهمیت شمرده می‌شود؛ اما رسانه‌های پاکستانی و برخی رسانه‌های غربی، این سفر را بنا برهمزمان بودن با موعد فراخوانی جنرال پرویز مشرف دیکتاتور سابق پاکستان به محاکم این کشور و با توجه به روابط جنرال مشرف با عربستان سعودی و اینکه عربستان سعودی و خانواده حاکم بر آن کشور، در زمان زمامداری جنرال مشرف بر پاکستان، بین مشرف و نوازشریف صدراعظم کنونی پاکستان میانجیگری نموده و توانسته بود نوازشریف زندانی و خانواده وی را از بند رها ساخته به زنده‌گی تبعیدی در خاک عربستان سعودی وادارد، به این تصور پرداختند که این سفر بار دیگر برای میانجیگری میان نوازشریف و پرویز مشرف انجام شده است، چنانچه هنگام فرود آمدن شهزاده سعود الفیصل رسانه‌ها از وی مستقیماً پرسیدند که آیا هدف از آمدنش به اسلام آباد همین است؛ ولی به قول رسانه‌ها سعود الفیصل با قهقهه پاسخ داد که نه! و اظهار داشت که

موضوع محاکمه جنرال مشرف، موضوع داخلی پاکستان است و هیچ گاهی کشورش قصد مداخله در این امر را ندارد.

به هر صورت، نمی خواهم در این سطور مختصر، بیشتر روی دید و وادیده‌های سعود الفیصل با مقامات پاکستانی بحث کنم، ولی نباید از نظر دور نگه داشت که این سفر وزیر خارجه سعودی به اسلام آباد، بی ربط به مسایل افغانستان و به خصوص پروسه صلح افغانستان، نبوده است.

روزنامه پاکستانی نوای وقت در جریان گزارش های اش، از دید و وادیده‌های سعود الفیصل در اسلام آباد، از قول اعزاز احمد چوهدری معاون وزیر خارجه پاکستان نوشت که سعود الفیصل ضمن صحبت‌های خود با مقامات پاکستانی، از آن مقامات تقاضا نموده است تا در زمینه گشوده شدن یک دفتر برای طالبان افغانی جهت گفتگوهای صلح، با عربستان سعودی همکاری نمایند.

چندی پیش، پس از اینکه دفتر قطر برای طالبان به دلایل اختلافات سیاسی بین کابل و واشنگتن، نتوانست به فعالیت پردازد و آن چنان که توقع می‌رفت، در راستای پیشبرد پروسه صلح مؤثر واقع نگردید، جوانب ذیدخل از گشایش دفتر دیگری برای مذاکره با طالبان، در عربستان سعودی و یا ترکیه صحبت نموده بودند که اگر گزارش روزنامه پاکستانی نوای وقت را در رابطه با خواست همکاری عربستان سعودی از پاکستان، مبنی بر همکاری در راستای گشایش دفتری برای طالبان در آن کشور بپذیریم، این موضوع بذات خود می‌رساند که سفر وزیر خارجه عربستان سعودی به اسلام آباد، ضمن مسائل دوجانبه ریاض و اسلام آباد در رابطه با قضایای افغانستان، نیز بی ربط نبوده است.

از سوی دیگر به اساس خبرنامه ارگ ریاست جمهوری در کابل، شهزاده سعود الفیصل در سفر اخیرش به اسلام آباد، تماس تلفونی با رئیس جمهور حامد کرزی داشت که در این صحبت تلفونی هر دو جانب در مورد روابط دو جانبه، پروسه صلح افغانستان و نقش عربستان سعودی در این پروسه، گفتگو و تبادل نظر نمودند.

به اساس این خبر نامه، رئیس جمهور حامد کرزی در این صحبت تلفونی یکبار دیگر بر موقف و خواست همیشه‌گی افغانستان، مبنی بر نقش ارزنده و مهم کشور و پادشاه عربستان سعودی در پروسه صلح افغانستان و امنیت و ثبات منطقه، تاکید کرد و ضمن آن رئیس جمهور کرزی خاطر نشان کرد که افغانستان

همواره در محافل منطقوی و بین المللی از اهمیت نقش عربستان سعودی در پروسه صلح افغانستان و امنیت منطقه، یادآوری نموده است.

نکته جالب در این صحبت تلفونی هم این بود که ضمن آن، شهزاده سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان سعودی، سفر اخیر نوازشریف صدراعظم پاکستان را به کابل، و قبل از آن سفر رئیس جمهور کرزی را به اسلام آباد، در راستای بهبود همکاری‌ها و دفع تهدیدات مشترک، مهم خواند.

برعلاوه صحبت تلفونی شهزاده سعود الفیصل با رئیس جمهور حامد کرزی، در همان روز نواز شریف صدراعظم پاکستان نیز با رئیس جمهور حامد کرزی تماس تلفونی برقرار نموده روی مسائل ذی علاقه و پروسه صلح افغانستان، صحبت و گفتگو نمودند.

با توجه به این همه مسائل که از آن تذکر به عمل آمد، بدون شک نمی توان از ارتباط این سفر و بحث‌های دوجانبه میان مقامات اسلام آباد و ریاض، با قضایای جاری در افغانستان چشم پوشی کرد.

این که گشوده شدن دفتر برای مذاکرات صلح با طالبان افغان در عربستان سعودی، چه نفعی به وضعیت صلح و جنگ در افغانستان خواهد داشت و تا چه حد آنرا در کارزار صلح افغانستان می توان مفید شمرد، امریست جدا گانه؛ ولی جای شکی نیست که هر دو کشور عربستان سعودی و پاکستان، از جمله کشورهای هستند که می توانند نقش مرکزی و مؤثری را در پروسه صلح افغانستان داشته باشند.

از جانب دیگر، با توجه به اثر و نفوذ بیش از حد امریکا بر هر دو کشور عربستان سعودی و پاکستان و با توجه به اینکه حامد کرزی رئیس جمهور کشور از شرط‌های وضع شده خود در راستای امضای پیمان امنیتی، با وجود فشارها و تهدیدهای امریکایی‌ها و مقامات غربی، عدول نکرده است؛ نمی توان این گزینه را نیز رد کرد که این تماس‌های تلفونی و آماده شدن عربستان سعودی برای گشوده شدن دفتری برای طالبان افغانی در خاک آن کشور، با وجود گلایه‌های که از طالبان دارد، به اشاره امریکا و در راستای برآورده شدن یکی از مهم ترین شرط‌های حامد کرزی برای امضای پیمان امنیتی باشد که همانا آغاز واقعی پروسه صلح افغانستان است.

هر چند خانواده حاکم بر عربستان سعودی، در این اواخر بنا بر موضع‌گیری‌های نادرست خود، در برخی قضایای جهان اسلام و به خصوص در رابطه با حمایت از کودتای نظامی در مصر علیه یک حکومت منتخب در آن کشور، تا حد زیادی محبوبیت خود را در بین امت اسلامی از دست داده است، اما با آن

هم بنابر موجودیت اماکن مقدسه همه مسلمانان جهان در خاک این کشور و برخی علت‌های دیگر، تا اکنون هم نمی توان از نقش میانجیگرانه عربستان سعودی در قضایای مربوط به کشورهای اسلامی، چشم پوشید.

بنا بر این هر چند به صورت دقیق، آینده نزدیک برای ما روشن خواهد ساخت، که در پس پرده سفر شهزاده سعود الفیصل به اسلام آباد و تماس‌های تلفونی پیهم سعود الفیصل و نواز شریف با حامد کرزی، چه رازی نهفته بود، اما در ظاهر امر از این امر نمی توان انکار کرد که عربستان سعودی می‌خواهد با گشایش دفتری برای طالبان افغانی در خاک خویش، در راستای پروسه صلح افغانستان نقش اندک بارزتری را ایفا کند و در کنار آن این تحلیل را نیز نمی توان نادیده گرفت که پس از ناکامی و شکست امریکا با وجود فشارها و تهدیدهایی که بر حامد کرزی در راستای امضای بدون پیش شرط پیمان امنیتی وارد کرد، حال می‌خواهد با پذیرفتن این شرط‌ها به نحوه و آن هم به همکاری همه جانبه پاکستان و عربستان سعودی، زمینه را برای امضای این پیمان جنجالی، توسط حامد کرزی مساعد سازد.

افغان – سعودي دوه اړخيزې اړيکې او پر افغان سوله يې اغېز

عبدالله الهام جمالزی، د سياسي چارو شنونکی

په دې وروستيو کې چې کله ولسمشر کرزي له امريکا سره د امنيتي تړون د نه لاسليک کولو په اړه ټينګ دريځ خپل کړ او امريکا ته يې د سولې په برخه کې د عملي گام د اوچتولو شرط کېښود، ورسره هم مهاله د سولې عالي شورا سعودي عربستان ته سفر وکړ او ترې وروسته د هغه هېواد د بهرنيو چارو وزير پاکستان ته په سفر راغی، چې موخه يې له پاکستاني چارواکو سره د افغانستان د سولې پر موضوع خبرې اترې ښودل شوې وې.

دا چې پاکستان ته د سعودي د بهرنيو چارو د وزير د سفر موخه په ريښتيا هم همدا وه کله، بېله خبره ده؛ خو ځينې داسې نظرونه شته دي، چې کېدای شي دا وروستي گامونه به د ولسمشر کرزي د دغه شرط د پوره کېدلو په موخه ترسره کېږي.

په ټول کې کله چې د سولې خبره يادېږي، نو ورسره د ترکيې او سعودي عربستان په څېر هېوادونو نوم هم د دې لپاره په دې منځ کې گرځي راگرځي، چې د افغان حکومت له نظره دوی کولای شي، د افغان واکمن او مخالف لوري تر منځ د منځگړي رول ولوبولی شي؛ ځکه نو غواړم چې دلته د افغانستان او سعودي پر دوه اړخيزو اړيکو او د سولې پر بهير يې د اغېز په اړه څو کرښې وکارم.

لومړی خو دا چې سعودي عربستان له پخوا راهيسې له افغانستان سره ژورې اړيکې پاللې دي؛ پياوړې ديني کډولې لري، چې افغانستان او سعودي عربستان يې تر داسې کچې يو بل ته نږدې کړي، چې په هېڅ ډول او هېڅ شرايطو کې د دغو دواړو ملتونو تر منځ اړيکه وړانديزې نه ده، په دې سربېره افغانستان او سعودي عربستان گڼې تاريخي، فرهنگي حتی اقتصادي او سياسي کډولې لري.

سعودي عربستان د اسلامي نړۍ د چورليخ مرکز او د کعبې شريفې د شتون امتياز ورپه برخه دی او زموږ هېواد هم په ټولو برخو کې ژورې اړيکې ورسره لري او په نړيوال نظام کې هم سره ورته او نږدې دريځونه لري، دغه راز د

سعودي عربستان لپاره په افغانستان کې اوسني بدلونونه مهم دي او دا کولای شي چې په دغه هېواد اغېز وکړي، له همدې امله په افغانستان کې تېرېدونکو حالاتو ته هم وینې هېواد دی؛ له بلې خوا د افغانستان مهم ستراتيژیک موقعیت او په دې سیمه او اسلامي نړۍ کې د سعودي عربستان اهمیت هم د دواړو لورو اړیکو ته د اهمیت جامه وراغوندي.

سعودي عربستان پر دې سربېره، چې هلته حرمین شریفین دي او د افغانستان په کېون د ټولو مسلمانانو قبله په هغه هېواد کې ده، افغانستان ته نورې ګڼې ګڼې هم درلودلای شي.

سعودي عربستان د افغانستان لپاره د کاري ځواک په کېون په ډېرو برخو کې ښه بازار دی، د عربستان له نفتو څخه استفاده کولای شو، تحصیلاتو ته پکې ښه زمینه شته، د سعودي عربستان د پانګوالو توجه د افغانستان لور ته راوړل او د سعودي له امکاناتو څخه استفاده کول، ټول هغه ټکي دي چې افغانانو ته دا اړیکې له اهمیت څخه ډکوي.

دغه راز د ځینو هېوادونو په اړه د بېلابېلو نظریاتو شتون ته په پام سره، د افغانستان او سعودي عربستان اړیکې هسې نه ښکاري، چې خرابې به شي؛ ځکه دلته یوازې د حکومت او حکومت تر منځ اړیکه نه ده، بلکې ملت او ملت اړیکې سره لري او دا طبیعي خبره ده، چې کومه ځمکنۍ شخړه د دواړو هېوادونو تر منځ نشته او اقتصادي ستونزه هم نه لري؛ نو د اړیکو د لا غوړېدلو لپاره ګڼې زمينې په مخکې پرته دي.

له ټولو عربي ملکونو په تېره بیا سعودي عربستان سره باید د عکس العمل په کچه نه؛ بلکې ډېرې تودې اړیکې وپالل شي او د افغانستان بهرنی سیاست باید د سعودي عربستان د دولت یا هم د سعودي عربستان د مخالفینو تر اغېز لاندې ولاړ نه شي.

خو هغه څه چې په دغو دوه اړخیزو اړیکو کې زموږ لپاره مهم دي، هغه په دغو اړیکو کې په افغانستان کې د نوي حکومت له ټینګښت را په دې خوا تر نن ورځې پورې، د افغان حکومت تقریباً سست عمل دی، زموږ حکومت په تېرو څو کلونو کې د خپلو مراندو له ټینګښت سره سم، د سعودي عربستان له نفوذ، اقتصادي، سیاسي، دیني، فرهنګي او جغرافیوي موقعیت څخه څرنګه چې ښايي، ګټه پورته نه کړه؛ موږ د پاکستان بېلګه راوړلای شو چې زموږ پر خلاف د سعودي عربستان پراخ او هر اړخیز ملاتړ یې جلب کړی دی.

د پورته کړنو د پایلې په توګه ویلای شو، چې سعودي عربستان د افغان سولې په بهیر کې تر ډېره بریده اغېز درلودلای شي او دا چې که امریکا په ریښتیني ډول وغواړي چې په افغانستان کې سوله راشي، نو پر سعودي عربستان د امریکا شته اغېز ته په کتلو سره سعودي عربستان دې ته اړایستلی شي، چې په پراخ ډول د افغان

سولې په بهير کې رول ولوبوي؛ بلخوا به افغانانو ته هم تر ډېره، د دغو دواړو هېوادونو دوه اړخيزو مشترکاتو او اړيکو ته په کتلو سره، د افغانستان د سولې په بهير کې د دغه هېواد رول د منلو وړ وي.

که څه هم اوسمهال داسې برېښي، چې د سعودي عربستان اغېز، له امريکا سره د هغوی د تودو اړيکو له امله، د افغان دولت پروسه والو مخالفينو باندې ډېر کم دی او د دې ترڅنګ که د افغان سولې په بهير کې د دغه هېواد څه له وسه هم پوره وي، نو د پاکستان ملاحظات او کټې به هم په پام کې نيسي.

خو په هر صورت د سولې د مهم بهير په څېر، چې د افغانستان لپاره دا مهال تر ټولو مهمه قضيه ده، د سعودي عربستان د مرستې اړتيا او اغېز ته په پام سره ويلای شو، افغانستان بايد يوازې د حج له لارې افغان - سعودي اړيکې ونه پالي؛ بلکې د دغو اړيکو له هراړخيز پاللو سره، د سولې په گڼون په گڼو برخو کې بايد د ښې کټې پورته کولو هلې ځلې وشي او ديپلوماتيک مراجع او بهرنی سياست مو په دې برخه کې د اوس پر خلاف ډېر فعال شي.

پای